

حباب قیمتی به رشد اقتصادی پایدار نمی‌انجامد

رشد اقتصادی سال 95: افزایش فروش نفت و انضباط در برنامه‌های دولت

برنامه‌های دولت در راستای کنترل تورم را باید بسیار مثبت ارزیابی کرد؛ این موفقیت دستاوردهای فراوان داشته است. البته، علاوه بر موفقیت دولت که از طریق انضباط در بودجه و کنترل مقدار پول پر قدرتی که توسط بانک مرکزی خلق شده بود، تورم را مهار کرده است، کاهش قیمت کالاهای اساسی در سطح بین‌المللی نیز به نوبه خود به شتاب کاهش نرخ تورم در ایران کمک کرده است. این دو مورد، یعنی انضباط دولت در بودجه و کنترل پول پر قدرت از جانب بانک مرکزی، همراه با کاهش قیمت کالاهای اساسی، باعث شده حتی یک سال زودتر از برنامه دولت، نرخ تورم تک‌رقمی شود. بنابراین، کنترل تورم و تک‌رقمی شدن نرخ آن، دستاورد بزرگی از جانب دولت است. متأسفانه عده‌ای این موفقیت را به رکود پیوند می‌زنند و آن را در تقابل با رکود قرار می‌دهند. آنان با این کار مهم‌ترین دستاورد دولت در عرصه اقتصاد را که عبارت از کنترل تورم است نفی می‌کنند و دولت یازدهم را مسئول اصلی بروز رکود در کشور می‌دانند.

این در حالی است که در همین دوره مقدار قابل ملاحظه‌ای پول اعتباری توسط نظام پولی کشور خلق شده است. یعنی، در عین حال که پول پر قدرت خلق نشده، اما شاهد افزایش نقدینگی در سطح کشور هستیم. بنابراین، نمی‌توان گفت کمبود نقدینگی مانع رشد شده است. آنانی که حباب قیمتی را در بازار طلب می‌کنند تا از طریق آن رونق ظاهری در اقتصاد ایجاد کنند، سخت در اشتباه هستند. بدیهی است نمی‌توان از طریق ایجاد حباب در اقتصاد دائماً جریان‌های نقدینگی ایجاد کرد، سود موهوم ساخت، هیجان‌های قیمتی خلق کرد و در نهایت به نوعی تعارض و ناپایداری در اقتصاد دامن نزد.

دلایل رکود در اقتصاد ایران

در واقع، رکود در ایران دلایل بسیار متعددی دارد که بسیاری از آن به سیاست‌ها و میراثی بازمی‌گردد که دولت یازدهم از دولت نهم و دهم به ارث برده است. به علاوه، رکود با کاهش قیمت‌های نفت در سطح جهانی تشدید شده است. این کاهش منجر به کاهش درآمدهای دولت شده و باعث شده بودجه‌های جاری و سرمایه‌ای دولت محدود شود و دولت در اقتصاد خرج نکند. البته، مهم‌ترین دلیل رکود تداوم تضعیف طبقه متوسط از سال 86 به بعد بوده است. از سال 86 تاکنون اقتصاد ایران شاهد کاهش درآمد سرانه و تضعیف بودجه خانوارها به طور دائمی بوده است. بنابراین، تقاضای کل در طی این دوره بسیار ضعیف شده است. این مورد یکی از مهم‌ترین دلایلی بوده که کشور نتوانسته به نرخ رشد قابل ملاحظه‌ای دست یابد و رونق ایجاد کند. متأسفانه ممکن است نرخ رشدی که در سال 1395 در کشور خواهیم داشت نیز نرخ رشد پایدار نباشد، زیرا افزایش فروش یک میلیون بشکه نفت اضافه در روز لزوماً هر سال تکرارشدنی نیست.

اقتصاد ایران کماکان به دلایل مشکلات ساختاری و به لحاظ مشکلات عدیده‌ای که در طول دولت‌های نهم و دهم در کشور ایجاد شده، با مشکل رکود در ادامه‌ی سال 1395 مواجه خواهد بود. همان‌طور که گفته شد مهم‌ترین عوامل بروز رکود در اقتصاد ایران، تضعیف طبقه متوسط و کاهش قدرت خرید آنان، و کاهش مشارکت مردم در اقتصاد و تولید است. از هر صد نفر که در سن کار هستند، فقط حدود 36 یا 37 نفر صاحب کار و فعال‌اند و بقیه یا واقعا بیکارند یا عملاً بیکار هستند، مثل دانشجویانی که در رشته‌های نامرتب به بازار به درس خواندن ادامه می‌دهند. باید افزایش قدرت خرید را در اولویت قرار داد و به عبارتی بخش تقاضا را تقویت کرد. به لحاظ مشارکت نازل در اقتصاد و کاهش تقاضای کل، مشکل فروش بر بسیاری از بخش‌های صنعت حاکم شده است، یعنی آن مقدار کالایی هم که تولید می‌شود خریدار ندارد. مجموع این عوامل باعث تداوم رکود و یا به عبارت دقیق‌تر، ناکامی دولت از دستیابی به رشد اقتصادی مدنظر شده است.